

ੴ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰ

43

ਆਤਸ ਦੁਨੀਆ ਖੁਨਕ ਨਾਮ ਖੁਦਾਇਆ ॥
ਕਲਿ ਤਾਤੀ ਠਾਂਢਾ ਹਰਿ ਨਾਉ ॥

ਭਾਗ - 6

‘ਖੜੀ’

ਆਤਸ ਦੁਨੀਆ ਖੁਨਕ ਨਾਮੁ ਖੁਦਾਇਆ॥ ਕਲਿ ਤਾਤੀ ਠਾਂਢਾ ਹਰਿ ਨਾਉ॥

ਭਾਗ - 6

ਜੇ ਸਾਡੇ ਤਨ ਦੇ ਕਪਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਅੱਗ ਨੂੰ ਬੁਝਾਉਣ ਤੋਂ ਬੇਵਸ (helpless) ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਘਬਰਾ ਕੇ ਜਿੰਨੀ ਭੱਜ-ਦੌੜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ — ਉਤਨੀ ਹੀ ਹਵਾ ਨਾਲ ਅੱਗ ਵੱਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਬੰਦਾ ਹੀ ਸਾਡੀ ਅੱਗ ਬੁਝਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਓਹੜ-ਪੋਹੜ ਜਾਂ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੀ ਅੰਦਰਲੀ ਗੁੱਝੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਗਨੀ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਅਪਣੇ ਆਪ ਬੁਝਾਉਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੁੱਝੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਕਈ ਜਨਮਾਂ ਅਤੇ ਜੁਗਾਂ ਤੋਂ ਜਲਦੇ-ਬੱਲਦੇ-ਸੜਦੇ ਆਏ ਹਾਂ।

ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸੋਝੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ, ਕਿ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਭੀ ਕੋਈ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਅੰਦਰਲੀ ਅੱਗ ਤੋਂ ਬੇ-ਖਬਰ, ਬੇ-ਪ੍ਰਵਾਹ ਅਤੇ ਅਵੇਸਲੇ ਹੋਏ ਪਏ ਹਾਂ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਗੁਰਮੁਖ ਜਨ ਤੋਂ ਜਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਨੂੰ ਸੋਝੀ ਭੀ ਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਜੋ ਭੀ ਉਪਾਉ ਕਰਦੇ ਹਾਂ — ਉਸ ਦੀ 'ਤਹਿ' ਵਿਚ 'ਹਉਮੈ' ਦੀ ਅੰਸ਼ ਯਾ ਉਪਾਧੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡੀ 'ਅੱਗ' — ਘਟਣ ਦੀ ਬਜਾਇ, ਹੋਰ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ!!

ਜਦ ਸਾਡੇ ਕਪਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਹਾਲ-ਦੁਹਾਈ ਮਚਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਭੱਜਦੇ ਹਾਂ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਨਿਸਚਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਗੁੱਝੀ ਅੱਗ ਲਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਾਨੂੰ ਸਾਧ-ਸੰਗਤ ਦੀ ਸਰਣ ਵਿਚ ਭੱਜ ਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖ ਜਨਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅੱਗ ਨਹੀਂ ਲਗੀ। ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਨਾਮ ਦੀ 'ਠੰਢ' ਹੈ!! ਉਹੀ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੁੱਝੀ ਅਗਨੀ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰਥ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਗੁੱਝੀ ਅੱਗ ਨਾਲ ਸੜ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਅੰਦਰਲੀ ਅੱਗ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਬੁਝਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਵਧਾ ਦੇਣਗੇ।

ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦੇ ਘਰ 'ਅੱਗ' ਲਗੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਅਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਤੋਂ
ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਉਦਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ — ਪਰ ਜਦ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਹੀ —

'ਆਤਸ ਦੁਨੀਆ'

'ਅਗਨ ਕੁੰਟ'

'ਅਗਨ ਸੋਕ ਸਾਗਰ'

'ਕਲਿ ਤਾਤੀ'

ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਗ ਦਾ ਭਾਂਬੜ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਅਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ
ਬਚਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?

ਤਿਤੁ ਸਰਵਰੜੇ ਭਈਲੇ ਨਿਵਾਸਾ ਪਾਣੀ ਪਾਵਕੁ ਤਿਨਹਿ ਕੀਆ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੨)

ਅਗਨਿ ਕੁਟੰਬ ਸਾਗਰ ਸੰਸਾਰ ॥

ਭਰਮ ਮੋਹ ਅਗਿਆਨ ਅੰਧਾਰ ॥

(ਪੰਨਾ-੬੨੫)

ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠਲੇ
ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤੇ ਹਨ —

ਜਗਤੁ ਜਲੰਦਾ ਦੇਖਿ ਕੈ ਭਜਿ ਪਏ ਸਰਣਾਈ ॥

(ਪੰਨਾ-੪੨੪)

ਏਹੁ ਜਗੁ ਜਲਤਾ ਦੇਖਿ ਕੈ ਭਜਿ ਪਏ ਹਰਿ ਸਰਣਾਈ ਰਾਮ ॥

(ਪੰਨਾ-੫੨੧)

ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਪ੍ਰਭ ਨਾਨਕ ਸਾਧਸੰਗਿ ਮੇਰੀ ਜਲਨਿ ਬੁਝਾਈ॥

(ਪੰਨਾ-੨੦੪)

ਭਇਓ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਸਤਸੰਗਿ ਮਿਲਾਇਆ ॥

ਬੂਝੀ ਤਪਤਿ ਘਰਹਿ ਪਿਰੁ ਪਾਇਆ ।

(ਪੰਨਾ-੨੩੮)

'ਸਾਧ ਸੰਗਤ' ਵਿਚ ਹੀ 'ਮਾਨਸਿਕ ਅਗਨੀ' ਨੂੰ ਬੁਝਾਉਣ ਲਈ 'ਠੰਡੇ ਹਰਿ ਨਾਮੁ'
ਦਾ ਵਰਤ-ਵਰਤਾਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਅੰਦਰ, ਇਹ 'ਇਲਾਹੀ ਵਣਜ-ਵਪਾਰ' ਜਾਂ
'ਲੇਵਾ-ਦੇਵੀ' ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮੌਜ ਵਿਚ, ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਆਪੇ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ
ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਆਪੇ ਸਾਜੇ ਆਪੇ ਰੰਗੇ ਆਪੇ ਨਦਰਿ ਕਰੇਇ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੨੨)

ਇਸ ਇਲਾਹੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਵਪਾਰ ਵਿਚ—

'ਤੋਟਾ ਮੂਲ ਨ ਹੋਵਈ'

'ਸਦਾ ਲਾਭ'

'ਵਧਦੇ ਜਾਈ'

ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ।

ਇਸ ਇਲਾਹੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚ 'ਸੱਚ', 'ਨਾਮ' ਦੀ 'ਇਕਤ ਹੱਟ' ਹੈ, ਅਤੇ ਇਥੇ 'ਸੱਚ' ਦੇ 'ਇਕ-ਭਾਂਤੀ' ਵਪਾਰੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ 'ਹਰਿ ਨਾਮ' ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸੰਤਨ ਸਿਉ ਮੇਰੀ ਲੇਵਾ ਦੇਵੀ ਸੰਤਨ ਸਿਉ ਬਿਉਹਾਰਾ ॥

ਸੰਤਨ ਸਿਉ ਹਮ ਲਾਹਾ ਖਾਟਿਆ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਭਰੇ ਭੰਡਾਰਾ ॥੨॥

ਸੰਤਨ ਮੋ ਕਉ ਪੂਜੀ ਸਉਪੀ ਤਉ ਉਤਰਿਆ ਮਨ ਕਾ ਧੋਖਾ ॥

(ਪੰਨਾ-੯੧੪)

ਵਣਜੁ ਕਰਹੁ ਵਣਜਾਰਿਹੋ ਵਖਰੁ ਲੇਹੁ ਸਮਾਲਿ ॥

ਤੈਸੀ ਵਸਤੁ ਵਿਸਾਹੀਐ ਜੈਸੀ ਨਿਬਰੈ ਨਾਲਿ ॥

ਅਗੈ ਸਾਹੁ ਸੁਜਾਣੁ ਹੈ ਲੈਸੀ ਵਸਤੁ ਸਮਾਲਿ ॥੧॥

ਭਾਈ ਰੇ ਰਾਮੁ ਕਹਹੁ ਚਿਤੁ ਲਾਇ ॥

ਹਰਿ ਜਸੁ ਵਖਰੁ ਲੈ ਚਲਹੁ ਸਹੁ ਦੇਖੈ ਪਤੀਆਇ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੨)

ਵਣਜਾਰਿਆ ਸਿਉ ਵਣਜੁ ਕਰਿ ਲੈ ਲਾਹਾ ਮਨ ਹਸੁ ॥

(ਪੰਨਾ-ਪੰਦਪ)

ਇਹ ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਦੀਆਂ ਅਨੂਪ ਅਤੇ ਸਾਰ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਵਪਾਰ, ਸਿਰਫ਼ ਇਲਾਹੀ ਵਣਜਾਰੇ, ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਇਕੋ-ਇਕ 'ਇਕਤ ਹੱਟ' ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰਬੁਾਣੀ ਵਿਚ —

ਸਾਧ ਸੰਗਤ

ਸੰਤ ਮੰਡਲੀ

ਸਤ ਸੰਗਤ

ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

'ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣਾ' ਭੀ ਇਸੇ ਗੁੱਸੀ ਇਲਾਹੀ ਰਾਸ ਦੇ ਵਪਾਰ, 'ਲੇਵਾ-ਦੇਵੀ' ਅਤੇ 'ਖਸੀਰ' ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ।

ਇਹ 'ਇਕਤ ਹੱਟ', ਕਿਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਟਾਪੂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ —

ਪ੍ਰਮ ਸਵੈਪਨਾ

ਪ੍ਰਮ ਭਾਵਨਾ

ਆਤਮਿਕ ਪਿਆਰ

ਪ੍ਰੀਤ ਖਿੱਚ

ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨੀ

ਚੁਪ ਪ੍ਰੀਤ

ਇਲਾਹੀ ਮੰਡਲ

ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਲਡਜ਼ਾਂ ਵਿਚ, ਜਿਸ 'ਇਲਾਹੀ ਮੰਡਲ' ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਇਲਾਹੀ —
 ਸਾਰ ਵਸਤੂਆਂ
 ਅਨੂਪ ਵਸਤੂਆਂ
 ਸੱਚ ਵਸਤੂ
 ਆਤਮਿਕ ਖਮੀਰ
 ਭਗਤ-ਬੰਡਾਰ
 ਪ੍ਰਿਮ-ਰਸ
 ਆਤਮ-ਰੰਗ
 ਮਜੀਠ-ਰੰਗ
 ਤਤ-ਸ਼ਬਦ
 'ਨਾਮ-ਧਨ'
 ਇਲਾਹੀ ਰਾਸ
 ਪ੍ਰਿਮ-ਪਿਆਲਾ
 ਨਾਮ-ਖੁਮਾਰੀ
 ਆਤਮਿਕ ਚਾਉ
 ਪਰਮ ਪਦ

ਆਦਿ ਦਾ 'ਵਣਜ-ਵਪਾਰ' ਅਤੇ 'ਲੇਵਾ-ਦੇਵੀ' ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ 'ਸਾਧ ਸੰਗਤ' ਜਾਂ 'ਸਤ ਸੰਗਤ' ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਆਤਮਿਕ ਠੰਢ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ।
 ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਐਸੀ ਹੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ —

ਸਤਸੰਗਤਿ ਕੈਸੀ ਜਾਣੀਐ ॥
 ਜਿਥੇ ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੀਐ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੨)
 ਮਨੁ ਅਸਮਝ ਸਾਧਸੰਗਿ ਪਤੀਆਨਾ ॥ (ਪੰਨਾ-੮੯੦)
 ਸਤਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਨਾਮੁ ਨਿਸ਼ੇਲਕੁ ਵੱਡੈ ਭਾਗਿ ਪਾਇਆ ਜਾਈ ॥ (ਪੰਨਾ-੯੦੯)
 ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਜਉ ਸਾਧਸੰਗੁ ਪਾਇਆ ॥
 ਬੂੜੀ ਤਿਸਨਾ ਮਹਾ ਸੀਤਲਾਇਆ ॥ (ਪੰਨਾ-੯੧੩)
 ਮਿਲਿ ਸਤਸੰਗਤਿ ਪਰਮ ਪਦੁ ਪਾਇਆ ਕਛਿ ਮਾਖਨ ਕੇ ਗਟਕਾਰੇ ॥ (ਪੰਨਾ-੯੮੨)
 ਸਤ ਸੰਗਤਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸਾਧ ਅਤਿ ਗੁੜੀ ਜਿਉ ਰੰਗੁ ਮਜੀਠ ਬਹੁ ਲਾਗਾ ॥
 ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਕੈ ਆਸਰੈ ਪ੍ਰਭ ਸਿਉ ਰੰਗੁ ਲਾਏ ॥ (ਪੰਨਾ-੯੯੫)
 ਮਿਲਿ ਸੰਗਤਿ ਸਰਧਾ ਉਪਜੈ ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਹਰਿ ਰਸੁ ਚਾਖੁ ॥ (ਪੰਨਾ-੯੯੬)
(ਪੰਨਾ-੯੯੭)

ਜੇ ਲੋੜਹਿ ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਭਾਈ ॥
 ਸਾਧੂ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰਹਿ ਬਤਾਈ ॥

ਊਹਾ ਜਪੀਐ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ॥

ਸਾਥੁ ਸੰਗਤਿ ਪਾਰਗਰਾਮ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੧੮੨)

ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਹਰਿ ਰਸੁ ਪਾਇਆ ॥

ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਰਿਦ ਮਾਹਿ ਸਮਾਇਆ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੩੪੮)

ਇਸ ਪ੍ਰੇਮ-ਸਵੈਪਨਾ ਵਾਲੇ ਇਲਾਹੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਦਿਮਾਗੀ ਫੋਕੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ — ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਦਿਮਾਗੀ ਉਕਤੀਆਂ, ਜੁਗਤੀਆਂ ਫਿਲਾਸਫੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿਆਣਪਾਂ ਦੇ 'ਖੰਭ', ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਦੇ ਇਲਾਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀਆਂ 'ਲਿਸ਼ਕਾਂ' ਅਥਵਾ 'ਕਿਰਨਾਂ' ਨਾਲ 'ਸੜ' ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦਸਿਆ ਜਾ ਚੁਕਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਬਿਰਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਦੌੜਨ ਕਾਰਨ, ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਮਨ ਅਤਿਅੰਤ ਨਿਰਬਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਇਕੀ ਗਿਲਾਨੀ ਦੇ ਕਾਰਨ — ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਨਿਰਨਾ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ 'ਜੀਵਨ-ਸੇਧ' ਭੀ ਮਾਇਕੀ ਰੰਗਣ ਵਾਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਹੀ ਆਤਮਿਕ 'ਜੀਵਨ-ਸੇਧ' ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਨਸਾਨ ਦੀ —

ਸੋਚਣੀ

ਖਿਆਲ

ਨਿਰਨਾ

ਖੁਆਹਿਸ਼ਾਂ

ਰੀਝਾਂ

ਚੁਣੌਤੀਆਂ

ਫੈਸਲੇ

ਨਿਸਚੇ

ਸ਼ਰਧਾ

ਭਾਵਨੀਆਂ

ਗਲਤ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਮਨ ਨੂੰ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਤੋਂ ਉਪਰ ਨਹੀਂ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ।

Our so called beliefs and faiths are based on flimsy dogmatic mental ideas and hypothesis, which change from time to time according to outer circumstances, and have NO ROOTS in TRUE ETERNAL changeless FOUNDATION of DIVINITY.

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ 'ਗੁਰ-ਪ੍ਰਸਾਦਿ' ਦਾ 'ਵਿਸ਼ਵਾਸ' ਹੀ, ਸਾਡੇ ਨਿਸਚੇ, ਭਰੋਸੇ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ-ਭਾਵਨੀ ਦੀ ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਅੱਟਲ ਬੁਨਿਆਦ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਗੈਰ, ਹੋਰ ਮਾਇਕੀ ਦਿਮਾਗੀ 'ਨਿਸਚੇ' —

ਕੂੜੇ

ਫੋਕੇ

ਬੇ-ਬੁਨਿਆਦ
ਜੜ-ਹੀਨ
ਬਦਲਵੇ

ਹਨ ਅਤੇ ਗੁੱਸੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅੱਗ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਹਨ।

ਜਾ ਕੈ ਰਿਦੈ ਬਿਸ਼ਾਸ੍ਤ ਪੜ ਆਇਆ ॥
ਤਤੁ ਗਿਆਨੁ ਤਿਸੁ ਮਨਿ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੯੫)

ਜਦ ਸਾਡੀ 'ਨਿਰਣਾ ਸ਼ਕਤੀ' ਹੀ ਮਾਇਕੀ ਨਿਸਚਿਆਂ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਦਿਮਾਗੀ ਸਿਆਣਪਾਂ ਯਾ ਵਿਦਵਤਾ, ਸਾਨੂੰ ਤ੍ਰੈ-ਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਅਗਰੇ ਨਹੀਂ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਦੀ ਸਹੀ 'ਜੀਵਨ-ਸੇਧ' ਦੇਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹੈ।

ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਦਾ ਅਨੁਭਵੀ ਗਿਆਨ ਯਾ ਇਲਾਹੀ 'ਝਲਕ' ਸਿਰਫ਼ ਤੱਤ ਜੋਗ ਕੇ ਬੇਤੇ, ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਇਲਾਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਦਿਮਾਗੀ —

ਗਿਆਨ
ਵਿਦਵਤਾ
ਵਿਗਿਆਨ
ਸਿਆਣਪ
ਉਕਤੀਆਂ
ਜੁਗਤੀਆਂ
ਫਿਲਾਸਫੀਆਂ
ਦਲੀਲਾਂ

ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੈ।

Our intellectual approach to outer dogmatic religion, can at best, take us to the outer courtyard of Divine Realm, but is unable to introduce and usher our souls into the Inner Mansions of God's Kingdom.

ਇਸ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ —

"ਸਾਡਾ ਦਿਮਾਗੀ ਗਿਆਨ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਦੇ 'ਬਾਹਰਲੇ ਵੇਹੜੇ' ਦੀ 'ਟੋਹ' ਜਾਂ 'ਸੇਧ' ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ!!"

ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸਾਡੇ ਮਨ ਉਤੇ ਅੰਤੁ-ਆਤਮੇ ਨਾਮ ਦਾ ਆਤਮ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ — ਉਦੋਂ ਤਾਂਦੀ ਅਸੀਂ ਮਾਇਕੀ 'ਮਿਥਨ-ਮੋਹ-ਅਗਨਿ-ਸੋਕ-ਸਾਗਰ' ਵਿਚ ਹੀ ਜਲਦੇ-ਬਲਦੇ-ਸੜਦੇ ਰਹਾਂਗੇ ਅਤੇ 'ਖੁਨਕ ਨਾਮ ਖੁਦਾਇਆ' ਦੀ ਠੰਢ ਨਹੀਂ ਮਾਣ ਸਕਦੇ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਛੇ ਦਸਿਆ ਜਾ ਚੁਕਿਆ ਹੈ, ਕਿ —

ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ

‘ਆਤਸ ਦੁਨਿਆ’

‘ਕਲਿ ਤਾਤੀ’

ਅਗਨ-ਕੁੰਟ

ਅਗਨ-ਸੈਕ-ਸਾਗਰ

ਪਾਵਕ-ਸਾਗਰ

ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਅਤੇ —

‘ਖੁਨਕ ਨਾਮੁ ਖੁਦਾਇਆ’

‘ਠਾਂਢਾ ਹਰਿ ਨਾਉ’

ਬੇਗਮ-ਪੁਰਾ

ਨਾਮ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼

ਪ੍ਰੇਮ-ਸਵੈਪਨਾ ਦੇ ਦੇਸ਼

ਇਲਾਹੀ ਮੰਡਲ

ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸੌਖਾ ਅਤੇ ਜੜੂਰੀ ਸਾਧਨ ‘ਸਾਧ ਸੰਗਤ’ ਅਥਵਾ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੋਇਆਂ, ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰਿਆਂ — ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ‘ਸੰਗਤ’ ਹੀ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਖਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਕਮਾਏ ਹੋਏ ਖਿਆਲ ਅਤਿਅੰਤ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਨਾਮ ਅਭਿਆਸ ਕਮਾਈ ਵਾਲੇ ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਖਿਆਲਾਂ, ਕਲਪਨਾ, ਇਛਾ, ਗੀਝਾਂ ਅਤੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੇ ਪਿਛੇ ਬੇਅੰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ‘ਨੇੜੇ’ ਯਾਂ ‘ਸੰਗਤ’ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਆਤਮਿਕ ਕਿਰਨਾਂ (Spiritual rays) ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਯਾਂ ‘ਪਾਰਸ ਕਲਾ’ ਦੀ ਦਾਮਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਹੋਣਹਾਰ ਅਭਿਲਾਖੀ ਜਿਗਿਆਸੂਆਂ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਉਤੇ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਇ ਆਤਮਿਕ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾਮਨਿਕ ਇਲਾਹੀ ਕਿਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜਿਗਿਆਸੂਆਂ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਮੈਲ ਸੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮਨ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਠੰਢ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਠਾਂਢਿ ਪਰੀ ਸੰਤਹ ਸੰਗਿ ਬਸਿਆ ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਤਹਾ ਜੀਅ ਰਸਿਆ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੫੬)

ਏਕੁ ਬੋਲੁ ਭੀ ਖਵਤੋ ਨਾਹੀ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਸੀਤਲਈ ॥

(ਪੰਨਾ-੪੦੨)

ਗਤੂ ਭਰਮੁ ਮੋਹ ਬਿਕਾਰ ਬਿਨਸੇ ਜੋਨਿ ਆਵਣ ਸਭ ਰਹੇ ॥

ਅਗਨਿ ਸਾਗਰ ਭਏ ਸੀਤਲ ਸਾਧ ਅੰਚਲ ਗਹਿ ਰਹੇ ॥ (ਪੰਨਾ-੪੫੮)

ਨਹ ਸੀਤਲੰ ਚੰਦ੍ਰ ਦੇਵਹ ਨਹ ਸੀਤਲੰ ਬਾਵਨ ਚੰਦਨਹ ॥

ਨਹ ਸੀਤਲੰ ਸੀਤ ਰੁਤੇਣ ਨਾਨਕ ਸੀਤਲੰ ਸਾਧ ਸੂਜਨਹ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੩੫੭)

ਜਿਨ੍ਹਾ ਦਿਸੰਦੜਿਆ ਦੁਰਮਤਿ ਵੰਖੈ ਮਿਤ੍ਰ ਅਸਾਡੜੇ ਸੇਈ ॥
ਹਉ ਚੂਢੇਦੀ ਜਗੁ ਸਬਾਇਆ ਜਨ ਨਾਨਕ ਵਿਰਲੇ ਕੇਈ ॥

(ਪੰਨਾ-੫੨੦)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦੇ ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮੇ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਇ, ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ
ਅਨਹਦ-ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਦੌ ਅਕਲ-ਕਲਾ ਚਲ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਮਹਾਂ ਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ —

ਤੱਕਣੀ

ਬਚਨ

ਛੋਹ

ਖਿਆਲ

ਨਿਸਚੇ

ਜੀਵਨ ਕਿਰਨਾਂ

ਜੀਵਨ-ਰੌ

ਗਹੀਂ, ਅਭਿਲਾਖੀ ਜਗਿਆਸੂ ਦੀ 'ਰੂਹ' ਨੂੰ —

ਪ੍ਰੇਰਨਾ

ਅਗਵਾਈ

ਸਹਾਇਤਾ

ਬਖੀਸ਼ਸ਼

'ਜੀਅ ਦਾਨ'

ਪਾਰਸ 'ਛੋਹ'

ਚੁਪ-ਪ੍ਰੀਤ

ਪ੍ਰਦਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਇ ਜਗਿਆਸੂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ
ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਵੱਲ 'ਖਿੱਚੀਂਦਾ' ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਦੀ ਸਤਾਹ ਤੇ —

ਅਭਿਲਾਖੀ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰਿਆਂ

ਦੇ

'ਮੇਲ' ਅਥਵਾ 'ਸੰਗਤ'

ਦੁਆਰਾ, ਇਹਨਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ —

ਆਤਮ-ਪਿਆਰ

ਪ੍ਰੇਮ-ਸਵੈਪਨਾ

ਪਿ੍ਰੇਮ-ਰਸ

ਆਤਮ-ਰੰਗ

ਸ਼ਬਦ

ਨਾਮ

ਦੀਆਂ ਇਲਾਹੀ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ —

‘ਲੇਵਾ-ਦੇਵੀ’

‘ਬਿਉਹਾਰ’

‘ਵਣਜ’

‘ਵਪਾਰ’

‘ਸਾਂਚ’

ਅਥਵਾ ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮੇ ਦੇ ‘ਸੌਦੇ’ —

ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਇ

ਅਣਜਾਣੇ

ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤੇ

ਅਦਿਖ

ਅਣ-ਸੁਣੇ

ਅਬੋਲ

ਅਭੋਲ

ਅਛੋਪ

ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਗਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਇਉਂ ਪ੍ਰੇੜੂਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ —

ਸੰਤਨ ਸਿਉ ਮੇਰੀ ਲੇਵਾ ਦੇਵੀ ਸੰਤਨ ਸਿਉ ਬਿਉਹਾਰਾ ॥

ਸੰਤਨ ਸਿਉ ਹਮ ਲਾਹਾ ਖਾਟਿਆ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਭਰੇ ਭੰਡਾਰਾ ॥

(ਪੰਨਾ-੬੧੪)

ਸੁਖ ਬੈਸਹੁ ਸੰਤ ਸਜਨ ਪਰਵਾਰੁ ॥

ਹਰਿ ਧਨੁ ਖਟਿਓ ਜਾ ਕਾ ਨਾਹਿ ਸੁਮਾਰੁ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੮੫)

ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਨਾਨਕ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਸਾਧੂ ਸੰਗਿ ਸਮਾਈ ॥

(ਪੰਨਾ-੩੮੪)

ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਜਸ ਹਰਿ ਗੁਣ ਲਾਹਾ ਸਤਸੰਗਤਿ ਸਚੁ ਫਲੁ ਪਾਇਆ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੦੪੦)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਇਉਂ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ ਹੈ —

ਸੰਤਸੰਗਿ ਹਰਿ ਮਨਿ ਵਸੈ ॥

ਦੁਖੁ ਦਰਦੁ ਅਨੇਰਾ ਭੁਮੁ ਨਸੈ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੧੧)

ਸਤਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਹਰਿ ਉਸਤਤਿ ਹੈ ਸੰਗਿ ਸਾਧੂ ਮਿਲੇ ਪਿਆਰਿਆ ॥

ਓਇ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਾਣੀ ਧੰਨਿ ਜਨ ਹਹਿ ਉਪਦੇਸੁ ਕਰਹਿ ਪਰਉਪਕਾਰਿਆ ॥

- ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਦ੍ਰਿੜਾਵਹਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਸੁਣਾਵਹਿ
ਹਰਿ ਲਾਮੇ ਜਗੁ ਨਿਸਤਾਰਿਆ ॥ (ਪੰਨਾ-੩੧੧)
- ਜੋ ਹਰਿ ਰਾਤੇ ਸੇ ਜਨ ਪਰਵਾਣੁ ॥
ਤਿਨ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਪਰਮ ਨਿਧਾਨੁ ॥ (ਪੰਨਾ-੩੫੩)
- ਪਾਰਸੁ ਭੇਟਿ ਕੰਚਨੁ ਧਾਤੁ ਹੋਈ ਸਤਸੰਗਤਿ ਕੀ ਵਡਿਆਈ ॥
ਭਇਓ ਕਿਪਾਲ ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲਾਇਆ ॥ (ਪੰਨਾ-੫੦੪)
- ਬੂੜੀ ਤਪਤਿ ਘਰਹਿ ਪਿਰੁ ਪਾਇਆ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੩੮)
- ਠਾਂਢਿ ਪਠੀ ਸੰਤਹ ਸੰਗਿ ਬਸਿਆ ॥
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਤਹਾ ਜੀਅ ਰਸਿਆ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੫੯)
- ਅਗਨਿ ਸਾਗਰ ਭਏ ਸੀਤਲ ਸਾਧ ਅੰਚਲ ਗਹਿ ਰਹੇ ॥ (ਪੰਨਾ-੪੫੮)
- ਸੰਤ ਸੰਗਿ ਜਾ ਕਾ ਮਨੁ ਸੀਤਲੁ ਓਹੁ ਜਾਣੈ ਸਗਲੀ ਠਾਂਢੀ ॥ (ਪੰਨਾ-੬੧੦)
- ਤਦੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ 'ਸਾਧ ਸੰਗਤ' ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਉਂ ਜਾਚਨਾ ਕਰਨੀ ਸਿਖਾਈ
ਹੈ—
- ਹਰਿ ਜੀਉ ਆਗੈ ਕਰੀ ਅਰਦਾਸਿ ॥
ਸਾਧੂ ਜਨ ਸੰਗਤਿ ਹੋਇ ਨਿਵਾਸੁ ॥ (ਪੰਨਾ-੪੧੫)
- ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭੁ ਬਖਸ ਕਰੀਜੈ ॥
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਮੋਹਿ ਸਾਧ ਸੰਗੁ ਦੀਜੈ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੩੮)
- ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਮੋਹਿ ਮਾਰਗਿ ਪਾਵਹੁ ॥
ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਕੈ ਅੰਚਲਿ ਲਾਵਹੁ ॥ (ਪੰਨਾ-੮੦੧)
- ਵਡਭਾਰੀ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵਹਿ ਹਰਿ ਕੇ ਭਗਤ ਹਰੇ ॥
ਤਿਨ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਦੇਹਿ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਚਉ ਮੈ ਮੂੜ ਮੁਗਾਧ ਨਿਸਤਰੇ ॥ (ਪੰਨਾ-੮੨੫)
- ਐਸੀ ਮਾਂਗੁ ਗੋਬਿਦ ਤੇ ॥
ਟਹਲ ਸੰਤਨ ਕੀ ਸੰਗੁ ਸਾਧੂ ਕਾ ਹਰਿ ਨਾਮਾਂ ਜਪਿ ਪਰਮ ਗਤੇ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੨੯੮)
(ਚਲਦਾ.....)

ਏਸੇ ਕਲਮ ਦੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰੁ ਦੀ ਲੜ੍ਹੀ ਵਿੱਚ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ 132 ਲੇਖ (13 ਕਿਤਾਬਾਂ) ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਤਰਜਮਾ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਲੇਖ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਹਨ।

ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸ ਕਮਾਈ ਦੇ ਅੱਠ ਦਿਨਾਂ ਜਪ-ਤਪ ਸਮਾਗਮ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬ੍ਰਹਮ-ਬੁੰਗਾ, ਪਿੰਡ ਦੋਦੜਾ ਵਿਖੇ ਮਾਰਚ, ਸਤੰਬਰ ਅਤੇ ਦਸੰਬਰ (20-30) ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਜੂਨ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ, ਦੱਖਣੀ ਬਾਈਪਾਸ ਦੋਰਾਹਾ ਵਿਖੇ ਹਰ ਸਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ, ਦੱਖਣੀ ਬਾਈਪਾਸ ਦੋਰਾਹਾ ਵਿਖੇ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਮਾਗਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ 15-15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅਰਸੇ ਬਾਅਦ, ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਸਮਾਗਮ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪਿੰਡ ਦੋਦੜਾ, ਬੁਢਲਾਡਾ-ਸੁਨਾਮ, ਬਰਾਸਤਾ (ਵਾਇਆ) ਜਖੇਪਲ ਲਿੰਕ ਰੋਡ ਤੇ ਹੈ। ਚਾਹਵਾਨ ਸੱਜਣ ਇਹ ਲੇਖ ਅਤੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਤੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ :

Website : www.brahmbungadodra.org

E-mail : info@brahmbungadodra.org

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਦੋਦੜਾ

ਤਹਿਸੀਲ-ਬੁਢਲਾਡਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਫੋਨ : 073074-55097, 01652-255097, 99149-55098

❖ ਸ਼ਾਖਾ ❖

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ (ਦੋਦੜਾ)

ਦੱਖਣੀ ਬਾਈ ਪਾਸ, ਦੋਰਾਹਾ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਪੰਜਾਬ

ਫੋਨ : 073074-55098, 01628-258697, 099149-55098

❖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ❖

ਸੈਕ੍ਰੇਟਰੀ, ਬ੍ਰਹਮ-ਬੁੰਗਾ ਟ੍ਰਸਟ (ਰਜਿ.)

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਦੋਦੜਾ

ਤਹਿਸੀਲ-ਬੁਢਲਾਡਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਫੋਨ : 73074-55096